

*С. В. Кальченко
І.О. Щебликіна
Д.Г. Лєгеза*

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

С. В. Кальченко

І.О. Щєблїкїна

Д.Г. Лєгєза

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту
України як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів*

СІМФЕРОПОЛЬ

«ДІАЙПІ»

2012

УДК 330(07)
ББК 65.01я7
К-17

РЕЦЕНЗЕНТИ:

В. Я. Месель-Веселяк – доктор економічних наук, професор, академік УААН, завідувач відділом Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»

О. Ю. Єрмаков – доктор економічних наук, професор Національного університету біоресурсів і природокористування України

Л. В. Синяєва – доктор економічних наук, професор МВП ЗІЕГТ

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (Лист від 13.10.2011 року №1/11-9507)

Кальченко С. В.

К-17 Політична економія : навч. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / С. В. Кальченко, І. О. Щєблїкіна, Д. Г. Лєгєза. – Сімферополь : ДІАЙПІ, 2012. – 318 с.

ISBN 978-966-491-284-3

У навчальному посібнику розглянуто загальні принципи економічної діяльності, сутність та специфіку функціонування економічної системи, основні засади розвитку мікро- та макроекономічного середовища, а також зміст основних економічних категорій, процесів, законів. Викладення матеріалу супроводжується тестовими завданнями, питаннями для самоконтролю та завданнями для самоперевірки.

Навчальний посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей, може бути корисний для науковців, фахівців та виробників агропромислового комплексу.

УДК 330(07)
ББК 65.01я7

ISBN 978-966-491-284-3

© Кальченко С. В., Щєблїкіна І. О.,
Лєгєза Д. Г., 2012

ЗМІСТ

Вступ	6
1. Предмет і метод політичної економії (к.е.н. Кальченко С. В.)	11
1.1. Розвиток економічної науки	11
1.2. Економічні категорії і закони	17
1.3. Функції та методи політичної економії	20
1.4. Етапи розвитку політичної економії	24
2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці (к.е.н. Кальченко С. В., к.е.н. Щєблїкіна І. О.)	36
2.1. Виробництво як вирішальний фактор потреб суспільства	36
2.2. Ресурси та фактори суспільного виробництва	50
2.3. Ефективність виробництва. Показники ефективності	67
2.4. Форми організації суспільного виробництва	73
2.5. Виробництво продукту та характер продуктивної праці	79
3. Економічні потреби та інтереси (к.е.н. Кальченко С. В.)	90
3.1. Потреби та їх місце в економічному механізмі	90
3.1.1. Потреби та спроби їх класифікації	90
3.1.2. Економічні потреби, сутність і види	94
3.2. Економічні інтереси	98
3.2.1. Економічний інтерес і його роль в розвитку суспільного виробництва	98
3.2.2. Економічні інтереси і стосунки власності	104
3.2.3. Економічні інтереси в механізмі функціонування господарської системи	110
4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку (к.е.н. Щєблїкіна І. О.)	118
5. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення (к.е.н. Лєгєза Д. Г.)	132
5.1. Поняття ринку та його структура	132
5.2. Взаємодія попиту та пропозиції на ринку, ціна рівноваги	142
5.3. Ринкова конкуренція: види, фактори, недоліки та переваги	157

.....	
6. Підприємство як товаровиробник. Дохід та прибуток (к.е.н. Кальченко С.В.)	164
6.1. Підприємництво в економічній системі	164
6.1.1. Сутність і функції підприємництва	164
6.1.2. Умови підприємництва і їх становлення в Україні	166
6.2. Підприємство як складова економічного механізму	171
6.2.1. Сутність і основні риси підприємства. Сутність і цілі підприємства	171
6.2.2. Класифікація підприємств. Сутність і основні способи класифікації	174
6.2.3. Організаційно-правові типи підприємств	176
6.2.4. Створення і юридичне оформлення нового підприємства	180
6.2.5. Реорганізація і припинення діяльності підприємства	181
6.3. Прибуток як результат господарської діяльності	182
6.3.1. Економічна сутність прибутку	182
6.3.2. Показники прибутку	187
6.3.3. Чинники, що впливають на реалізацію і підприємницький дохід	189
7. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік (к.е.н. Щебликіна І.О.)	192
7.1. Особливості сучасних економічних систем	192
7.2. Передумови та закономірності переходу економічної системи до нового типу	209
7.3. Суперечності командно-адміністративної системи	217
7.4. Концепції переходу країни до ринкової економіки	220
7.5. Формування передумов переходу країни до нового системи господарювання	224
7.6. Особливості української моделі перехідної економіки	229

Тестові завдання	235
Практичні завдання	284
Предметний показчик	297
Іменний показчик	310
Список основної і додаткової літератури	312